

Medborgardialog

Vägledning från PBL kunskapsbanken

Om vägledningens aktualitet

Denna vägledning togs fram som en del av Boverkets regeringsuppdrag om utveckling av medborgardialog och boendeflyttande (dnr 3485/2013).

Vägledningen var publicerad på PBL kunskapsbanken mellan maj 2014 – december 2025.

Vägledningen publiceras som pdf på PBL kunskapsbanken december 2025.

Då vägledningen inte längre uppdateras kan den innehålla inaktuell information.

I bilagan finns utdrag ur de författningar som vägledningen hänvisar till när den publicerades som pdf.

Innehållsförteckning

Om vägledningens aktualitet	3
Sammanfattning	5
Medborgardialog vid fysisk planering	5
1 Vad är medborgardialog	6
En dialog som går utöver samråd enligt PBL	6
Dialog i samband med översiktlig fysisk planering	6
Dialog inför och under detaljplaneprocessen	7
Dialog inför handlingsplan för bostadsförsörjning	7
En dialog som alla bjuds in till	7
2 Delaktighetstrappan beskriver grad av inflytande	9
Delaktighetstrappan	9
3 Utökad medborgardialog	11
Stärka demokratin	11
Få bättre underlag och därmed bättre resultat	12
Uppfylla lagstiftarens avsikter	13
Bidra till sex nationella mål med koppling till inflytande	13
4 Att tänka på i din roll	17
Du som är politiker	17
Du som är tjänsteman	17
Du som vill vara med och påverka	18
5 Steg i dialogprocessen	19
De olika stegen i processen	19
Förberedelser	19
Information	20
Dialog	20
Återkoppling	22
Bekräftelse	22
6 Metoder och kanaler	23
Generella tips	23
Gå via skolan eller förskolan	24
Gåturet och trygghetsvandringar	26
Cultural planning och konst som redskap	28
Kartor för att synliggöra	29
Enkäter och intervjuer	30
Dialog via sociala medier	31
Bilaga 1 – Utdrag ur författningar	34
Utdrag ur plan- och bygglagen (2010:900)	34
Utdrag ur kommunallagen (2017:725)	35
Utdrag ur lagen (2000:1383) om kommunernas bostadsförsörjningsansvar	35

Sammanfattning

Genom att släppa in medborgarna i ett tidigt skede, innan den formella planprocessen börjar, kan kommunen fånga viktiga frågeställningar och öka kvaliteten i planeringen. Här kan du ta del av erfarenheter och exempel från kommuner som arbetar med medborgardialog.

Medborgardialog vid fysisk planering

Vägledningen riktar sig till dig som är politiker eller tjänsteman med ansvar för översiktlig planering, detaljplaner eller handbok för bostadsförsörjningen. Materialet är också intressant för dig som bor eller verkar i kommunen och som vill vara med och påverka den fysiska planeringen.

1 Vad är medborgardialog

Vad menas med medborgardialog och vad är skillnaden mellan information och dialog? Här diskuterar vi begrepp som inflytande, delaktighet och medbestämmande. Vi förklarar även vilka definitioner och avgränsningar som görs i denna vägledning.

En dialog som går utöver samråd enligt PBL

Detta gäller framför allt översiktsplanen. När det gäller en detaljplan så är alltid vissa avgöranden gjorda när initiativ tas till planen.

Den formella samrådsskyldigheten innebär att kommunen ska samråda med medborgare, om såväl översiktsplan som detaljplan. I båda fallen ska kommunen kunna presentera ett ganska digert underlag för samrådet. När det gäller översiktsplanen ska kommunen redovisa förslagets innebörd, skälen till förslaget, konsekvenser det planeringsunderlag som har betydelse för bedömningen av förslaget. I samrådet kring en detaljplan ska kommunen presentera ett planförslag. Detta betyder att kommunen redan när samrådet börjar ska ha gjort en hel del ställningstaganden och bedömt konsekvenser av planen.

Om kommunen i stället tar initiativ till en medborgardialog långt innan dessa ställningstaganden är gjorda, så kan medborgarnas kunskap, erfarenheter och behov ligga till grund för och väsentligt förbättra beslutsunderlaget. Detta gäller framför allt översiktsplanen. När det gäller en detaljplan så är alltid vissa avgöranden gjorda när initiativ tas till planen.

Dialog i samband med översiktlig fysisk planering

Medborgardialog i samband med översiktlig fysisk planering kan gälla en ny översiktsplan eller ändring av översiktsplanen.

Den formella samrådsskyldigheten enligt plan- och bygglagen, PBL är en del av medborgardialogen men dialogen med medborgarna behöver påbörjas i ett tidigare skede, helst långt innan den formella planprocessen börjar.

Det kan vara lättare att engagera kommunmedlemmarna i arbetet med en ändring av översiktsplanen för en del av kommunens yta (exempelvis för en tätort) än i en kommunövergripande översiktsplan. Översiktsplanen hålls på en så översiktlig nivå att det kan vara svårt att visa hur planen egentligen påverkar medborgarna och deras närmiljö.

Dialog inför och under detaljplaneprocessen

Genom dialogen finns det möjlighet att undvika missförstånd och låsningar sent i processen.

De krav PBL ställer när det gäller samråd inför en detaljplan är desamma som när kommunen tar fram en översiktsplan. Och liksom när det gäller översiktsplanen så finns det stora vinster med att hålla en tidig och bred dialog med medborgarna även inför att man tar fram en detaljplan.

[Detaljplaneprocessen](#)

[Samråd vid standard och utökat förfarande](#)

Dialog inför handlingsplan för bostadsförsörjning

Ett annat tillfälle att inleda en dialog med medborgarna är när man tar fram en handlingsplan för bostadsförsörjningen. Det ska göras varje mandatperiod, eller oftare om det behövs.

Handlingsplanen för bostadsförsörjning ska i sin tur utgöra underlag för den översiktliga fysiska planeringen, när det gäller bostadsbyggande och utveckling av bostadsbeståndet.

Plan- och bygglag (2010:900) 2 kap. 3 §

Lag (2000:1383) om kommunernas bostadsförsörjningsansvar 4 §

Planeringen för bostadsförsörjningen är ofta mer konkret än den översiktliga fysiska planeringen och kan därför kännas närmare människors egen vardag. Det handlar ju om vilka bostäder som behövs för att möta medborgarnas efterfrågan och bostadsbehov på kort och lite längre sikt.

[Boverkets handbok om bostadsförsörjning](#)

[Kommunernas riktlinjer för bostadsförsörjning](#)

En dialog som alla bjuds in till

PBL talar inte om medborgare utan där används begreppet "kommunens medlemmar" om dem som ska ges möjlighet till insyn och påverkan i samband med översiktsplaneringen.

Vem är medlem?

Kommunens medlemmar är alla som är folkbokförda där, äger en fastighet i kommunen eller ska betala kommunalskatt där. Även enskilda i övrigt som har ett väsentligt intresse av planen ska ges tillfälle att delta i samrådet.

"Medborgardialog" ska tolkas mycket brett. Begreppet medborgare är här inte knutet till det formella medborgarskapet utan används i mer generell bemärkelse om alla dem som bor eller verkar i det aktuella området eller på annat sätt är berörda av planeringen.

Medborgarskapet inte avgörande

Tänk på att även om begreppet medborgare i dagligt tal oftast syftar på alla som bor i en kommun eller i en stad, så kan den som inte har svenskt medborgarskap känna sig utesluten. Ibland kan det därför vara bättre att tala om invånare eller att rikta sig till "dig som bor i (stadsdelen)".

Kommunallag (2017:725) 1 kap. 5 §

2 Delaktighetstrappan beskriver grad av inflytande

Medborgardialog innebär i detta sammanhang att medborgarna får insyn i planeringen och ges möjlighet att kunna påverka den. Information är inte detsamma som dialog, och inflytande innebär inte nödvändigtvis medbestämmande.

Det är viktigt att ha klart för sig vad det egentligen är fråga om vid varje enskilt tillfälle och att vara tydlig med det inför medborgarna. Om det inte handlar om en dialog utan om ren information, så bör du klargöra det.

Delaktighetstrappan

Figur 1. Illustration för delaktighetstrappan. Illustration: Boverket

Begreppen kan sorteras i en så kallad delaktighetstrappa, efter vilken grad av inflytande det är fråga om. Men verkligheten är sällan så renodlad. Ofta kan dialogprocessen befinna sig på olika nivåer samtidigt:

Nivå 1: Information

Information till medborgarna.

Nivå 2: Förankring

Förankring eller konsultation ger möjligheter för medborgarna att ge synpunkter på olika förslag och alternativ.

Nivå 3: Delaktighet

Medborgarna deltar i framtagandet av förslag. Här förutsätts en ömsesidighet, där medborgarna får framföra sina åsikter och idéer och argumentera för olika lösningar i dialog sinsemellan och med företrädare för kommunen. Det kan vara så att medborgare deltar under en längre tid och är med i en utvecklingsprocess från idé till beslutsunderlag.

Nivå 4: Medbestämmande

Medborgarna deltar i beslut, till exempel genom en lokal folkomröstning.

Om nivåerna

Nivåerna 2, 3 och 4 innebär alla någon form av dialog och därmed ett inflytande. Det gör inte nivå 1, som bara avser en enkelriktad kommunikation. Det innebär inte att ren information är något som är mindre viktigt. Det är tvärtom så att information om vad som är på gång är en förutsättning för att medborgare ska kunna engagera sig och för att du som företrädare för kommunen ska kunna föra en meningsfull dialog med de boende.

Inte någon kronologisk ordning

De olika nivåerna speglar inte en kronologisk ordning. Även om det ofta är så att information är det första steget i en medborgardialog så behöver de andra nivåerna inte nödvändigtvis följa på varandra tidsmässigt. Under en dialogprocess är det naturligt att man rör sig fram och tillbaka mellan de olika nivåerna, beroende på vilken fråga som behandlas.

3 Utökad medborgardialog

Medborgardialogen ska ge ökat medborgarinflytande och därmed ökad hänsyn till den lokala miljön. Dialogen blir ett viktigt komplement till den representativa demokratin, och medborgarnas kunskaper och erfarenheter kan bidra till ett bättre beslutsunderlag.

Stärka demokratin

Medborgarnas engagemang i samhällsutvecklingen och delaktighet i planeringen kan vitalisera den kommunala demokratin. Deltagandet kan väcka nyfikenhet och intresse, som kan leda till ett bredare engagemang i samhället såväl som i politiken.

Forskning visar att deltagande i olika sammanhang stärker sammanhållningen i samhället. Genom medborgardialogen skapas också ett förtroende mellan medborgare och kommun; mellan å ena sidan planerare och beslutsfattare och å andra sidan dem som bor och verkar i en viss del av kommunen.

Medborgarnas deltagande och engagemang ökar planeringens legitimitet. Det kan till exempel gälla placeringen av nya bostäder eller lokaliseringen av nya bostadsområden, i förhållande till befintlig bebyggelse. En god dialog skapar ett ömsesidigt förtroende mellan kommunen och dem som bor och verkar i området. En väl genomförd dialogprocess ger större förståelse för olika ställningstaganden, även om alla inte är överens.

Stärka demokratin – eller ge röst åt de redan röststarka?

En god medborgardialog kan stärka den lokala demokratin genom att fler röster får höras, besluten blir mer välgrundade och tilliten mellan väljarna och de folkvalda ökar. Samtidigt finns det en uppenbar risk att de personer som deltar i dialogen får oproportionerligt mycket inflytande, jämfört med dem som inte deltar, men som också berörs av frågan.

Det gäller därför att få en blandad skara att delta i möten och andra dialogformer. Det kan behövas särskilda insatser för att locka personer som representerar andra intressen än dem som bor närmast. Det är också en konst att fördela taletiden någorlunda rättvist och få alla som deltar att våga uttrycka sin mening.

En god medborgardialog ger invånarna möjlighet att komma till tals och utöva inflytande på ett mer konkret sätt än annars. Men dialogen får inte kullkasta spelreglerna för den representativa demokratin, där valda ombud har rätt att fatta beslut å medborgarnas vägnar.

Få bättre underlag och därmed bättre resultat

Allmänheten har ofta bättre kunskap om lokala förhållanden än vad planerare och beslutsfattare har. Människor som rör sig på en plats dagligen ser saker på ett annat sätt än vad du som planerare kanske gör.

Det lönar sig att börja i tid!

Det gäller att fånga upp den kunskapen och använda den som underlag i planeringen och för konsekvensbedömningar av olika alternativ.

Men det räcker inte att följa den formella processen för medborgardialog, för då kommer dialogen in för sent. Förutsättningarna att få till en bra dialog och ett bra resultat är betydligt bättre om att påbörja dialogen redan innan planprocessen startar. Det innebär att gå utöver vad lagen kräver.

Det arbete ni lägger ner på dialog och förankring i ett tidigt skede har ni igen senare i den formella planprocessen. En bred medborgardialog kring den översiktliga fysiska planeringen gör att översiktsplanen ger bättre vägledning för den fortsatta fysiska planeringen. En del av de frågor som rör kommande detaljplaner har ju då redan behandlats. Det kan till exempel handla om var nya bostadskvarter ska ligga.

När det gäller detaljplan så är det många gånger byggherren själv som står för planarbetet, ofta efter ingående diskussioner med kommunen. Även i detta fall är det bra att genomföra en medborgardialog innan planprocessen inletts, medan det ännu finns förutsättningar att ta vara på synpunkter och idéer som kommer fram i dialogen. När väl planarbetet påbörjats finns ofta låsningar och när det formella samrådet ska genomföras är det i praktiken bara sakägarna som kan ha något inflytande.

Kommunen bär ansvaret

Om en privat initiativtagare har en medborgardialog i ett tidigt skede i planprocessen, så kan resultatet av den dialogen vara en utgångspunkt för kommunens samråd. Men det är alltid kommunen som ansvarar för och analyserar innehållet i underlaget inför samrådet.

Bostadsbyggande är ett allmänt intresse

Bostadsbyggande och utveckling av bostadsbeståndet är ett allmänt intresse enligt PBL. Kommunens handlingsplan för bostadsförsörjningen ska bygga på en analys av bland annat efterfrågan på bostäder och bostadsbehov för särskilda grupper, och det är något som medborgarna kan ha en god uppfattning om.

Bättre resultat

Resultatet av medborgardialogen ska ge ett underlag som medverkar till en kvalitativt bättre planering. Det saknas ännu forskning och utvärdering som visar på att det verkligen blir så. Planeringens kvalitet hänger på hur

kommunen hanterar den kunskap man hämtar in via dialogen, och hur den förs in i planerna.

[Olika intressen](#)

Uppfylla lagstiftarens avsikter

Kommunen har skyldighet att samråda med olika intressenter i samband med den fysiska planeringen, vilka preciseras i PBL.

Det finns alltså ett formellt krav på dialog, men syftet med att satsa på en utökad medborgardialog, som går utöver de formella lagkraven, är att uppfylla lagstiftarens avsikter. Det handlar om att få fram ett bra planeringsunderlag genom en dialog där sociala, ekonomiska och miljömässiga konsekvenser analyseras. Planens konsekvenser ska inte komma som en obehaglig överraskning i ett senare läge. Och ska kommunen lyckas med det behöver man vända sig till en bredare grupp och påbörja dialogen i ett tidigare skede.

”Det är en självklar medborgerlig rätt att vara med och påverka den egna närmiljön.”

Prop. 1994/95:230.

I dialogen vid det formella samrådet utgår man från ett redan framtaget förslag och från kommunens analyser av de sociala, ekonomiska och miljömässiga konsekvenserna. Under samrådet ska kommunen redovisa vad förslaget till ny översiktsplan betyder för användningen av mark- och vattenområden, anledningen till kommunens ställningstaganden, förslagets konsekvenser och det planeringsunderlag som har betydelse för bedömningen av förslaget. När det gäller en detaljplan ska kommunen redovisa planförslaget, skälen för förslaget och planeringsunderlaget. Om dialogen med medborgarna verkligen ska bidra till bättre beslut behöver den påbörjas innan alla dessa underlag är framtagna.

Plan- och bygglag (2010:900) 3 kap. 9 §

Plan- och bygglag (2010:900) 5 kap. 11–12 §§

Bidra till sex nationella mål med koppling till inflytande

Översiktsplanen ska ta hänsyn till och samordnas med de nationella mål som är relevanta för en hållbar utveckling i kommunen. Sex av de nationella målen har en uttalad koppling till medborgarinflytande.

Barnkonventionen manar oss att lyssna på barn och unga

Den 1 januari 2020 trädde lagen (2018:1197) om FN:s konvention om barnets rättigheter i kraft. En inkorporering av barnkonventionen i svensk lagstiftning bidrar till att synliggöra barnets rättigheter och skapar en grund för ett mer barnrättsbaserat synsätt i all offentlig verksamhet. Enligt artikel 12 i FN:s konvention om barnets rättigheter har varje barn rätt till delaktighet och inflytande i alla frågor som rör barnet.

Läs mer om barnkonventionen som lag.

[Barnkonventionen som lag \(på Barnombudsmannens webbplats\)](#)

FN:s konvention om barnets rättigheter, artikel 12.1

"Konventionsstaterna skall tillförsäkra det barn som är i stånd att bilda egna åsikter rätten att fritt uttrycka dessa i alla frågor som rör barnet, varvid barnets åsikter skall tillmätas betydelse i förhållande till barnets ålder och mognad."

[FN:s konvention om barnets rättigheter \(på Regeringens webbplats\).](#)

Mål för ungdomspolitiken

Alla ungdomar ska ha goda levnadsvillkor, makt att forma sina liv och inflytande över samhällsutvecklingen. Målet gäller för alla statliga beslut och insatser som berör ungdomar mellan 13 och 25 år.

Läs mer om regeringens ungdomspolitik.

[Ungdomspolitik \(på regeringens webbplats\)](#)

Läs mer om ungdomspolitik i Boverkets publikation.

[Bostäder och platser för ungdomar](#)

Funktionshinderpolitiken

En av fem personer som lever i Sverige har någon form av funktionsvariation. Det kan till exempel handla om nedsatt rörelseförmåga, läs- och skrivsvårigheter, nedsatt syn, hörsel eller funktionsnedsättning till följd av psykisk ohälsa.

Funktionshinderpolitiken syftar till ett jämlikt samhälle med mångfald som grund där alla har möjlighet att vara fullt delaktiga oavsett funktionsförmåga.

[Funktionshinderpolitiken](#)

FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning, artikel 4.1.7

"Konventionsstaterna åtar sig att säkerställa och främja fullt förverkligande av alla mänskliga rättigheter och grundläggande friheter för alla personer med funktionsnedsättning utan diskriminering av något slag på grund av funktionsnedsättning."

[FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning \(på Regeringens webbplats\)](#)

FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning, artikel 4.3

"I utformning och genomförande av lagstiftning och riktlinjer för att genomföra denna konvention och i andra beslutsfattande processer angående frågor som berör personer med funktionsnedsättning ska konventionsstaterna nära samråda med och aktivt involvera personer med funktionsnedsättning, däribland barn med funktionsnedsättning, genom de organisationer som företräder dem."

[FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning \(på Regeringens webbplats\)](#)

De jämställdhetspolitiska målen

Jämställdhet innebär att kvinnor och män är lika värda och har samma rättigheter, skyldigheter och möjligheter. Det övergripande nationella målet för jämställdhetspolitiken är "Kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv".

Ha alltid ett jämställdhetsperspektiv i planeringen. Det innebär bland annat att den fysiska miljön ska utformas så att kvinnor och män ska kunna använda den på lika villkor. Män och kvinnor kan ha olika behov när det gäller hur de rör sig i den fysiska miljön. Analysera i medborgardialogen vilka konsekvenser olika alternativ i planeringen får för kvinnor respektive män. Till det övergripande målet finns sex delmål, varav delmål 1 tar upp en jämn fördelning av makt och inflytande.

Läs mer om regeringens inriktning för jämställdhetspolitiken och om jämställdhetsmyndigheten.

[Makt, mål och myndighet - feministisk politik för en jämställd framtid \(på regeringens webbplats\)](#)

[Jämställdhetsmyndigheten \(på Jämställdhetsmyndighetens webbplats\)](#)

[Jämställdhet i samhällsplaneringen](#)

Folkhälsopolitiken

Det övergripande målet för folkhälsopolitiken har ett tydligt fokus på jämlik hälsa. Målet är att folkhälsopolitiken ska skapa samhälleliga förutsättningar för en god och jämlik hälsa i hela befolkningen och sluta de påverkbara hälsoklyftorna inom en generation.

Tillit mellan människor har betydelse för den sociala sammanhållningen. Den som känner tillit till andra är mer benägen att delta i sociala nätverk och aktiviteter, till exempel i medborgardialoger. Att känna sig delaktig och få sin röst hörd främjar också folkhälsan.

Läs mer om de folkhälsopolitiska målen.

[Folkhälsopolitiska mål \(på regeringens webbplats\)](#)

Miljökvalitetsmålen

Det finns 16 nationella miljökvalitetsmål, som sammantagna ska leda till en god livsmiljö. En lokal medborgardialog kring den fysiska planeringen är en förutsättning för att utveckla arbetet med de nationella miljökvalitetsmålen lokalt, i kommunerna, och att förankra det hos medborgarna.

Läs mer om Sveriges miljömål.

[Sveriges miljömål \(på Naturvårdsverkets webbplats\)](#)

[Miljömålsarbete](#)

4 Att tänka på i din roll

Här får du råd och tips och översiktlig information om vad som gäller för just dig, utifrån din roll i den fysiska planeringen och i dialogen om den.

Du som är politiker

Ge alltid förvaltningsorganisationen ett tydligt uppdrag när de ska ta fram en plan. Ange gärna redan där att medborgardialogen ska genomföras tidigt, innan ställningstaganden är gjorda.

Ge tjänstemännen ett tydligt mandat

Ge tjänstemännen ett tydligt mandat att arbeta med medborgardialogen. De behöver känna att de har stöd från politikerna att satsa på en bred, ambitiös och meningsfull dialog med medborgarna.

Var tydlig i uppdraget med vilka samhällsgrupper som är angelägna att nå under dialogen. Ni kan behöva satsa extra på att få med samhällsgrupper som kanske inte kommer att ta eget initiativ till att delta, men vars åsikter också är viktiga för kommunens utveckling.

Delta själv i dialogen!

Delta själv i dialogen! När du möter medborgarna får du lättare att förstå deras synpunkter och skapar ett förtroende mellan er genom att öppna upp för diskussion och ta del av olika erfarenheter och infallsvinklar.

Det är du som ska värdera synpunkterna

Använd resultatet av dialogen som underlag för ställningstaganden och inriktningsbeslut. Det är du som gör värderingen av de synpunkter som kommer in och som ska väga dessa mot vad som är viktigt för alla kommunens medlemmar. Återkoppla, tillsammans med tjänstemännen, till medborgarna hur deras synpunkter har tagits till vara.

Du som är tjänsteman

Förbered processen i god tid och starta dialogen tidigt, innan kommunen har tagit ställning. Dialogen med medborgarna måste bygga på att de verkligen kan påverka utvecklingen.

Förklara vad som går att påverka

Tala tidigt om på vilket sätt medborgarna kan ha möjlighet att påverka planeringen. Förklara vilka förutsättningarna är, varför kommunen vill göra detta och tydliggör vad som går att påverka.

Välj en metod för medborgardialog som verkligen främjar ett deltagande, även från personer eller grupper som inte har någon bakgrundskunskap i planeringsfrågor.

Återkoppla till alla

Återkoppla till medborgarna, tillsammans med politikerna. Visa hur medborgarnas synpunkter har tagits tillvara. Förklara varför vissa synpunkter inte fått gehör.

Försök att återkoppla även till dem som inte deltog. De som inte var med kan ha lättare att acceptera ställningstaganden om dessa grundar sig på en medborgardialog.

Sveriges kommuner och regioner har tagit fram dialogguiden ett verktyg för medborgardialog.

[Dialogguiden \(på SKR:s webbplats\)](#)

Du som vill vara med och påverka

Kommunen ska ge dig som medborgare möjlighet att påverka och ha insyn i planeringen. Ta chansen att vara med och påverka! Ge konstruktiva synpunkter och i ett tidigt skede. Då har du störst chans att påverka.

Dina synpunkter är viktiga

Dela med dig av dina kunskaper och erfarenheter. Dina synpunkter är viktiga för kommunen. Du har en lokalkunskap som planerarna kanske inte har. Dina erfarenheter utifrån din livssituation, som till exempel småbarnsförälder eller pensionär, kan komma till nytta i planeringen.

Tänk på att dina synpunkter som enskild person kommer att vägas dels mot andra medborgares synpunkter, dels mot allmänna intressen, det vill säga sådant som är till nytta för samhället i stort. Önskemål om att bevara en friyta i kvarteret kan till exempel komma att vägas mot behovet av fler bostäder.

5 Steg i dialogprocessen

Under dialogprocessen finns det 5 olika steg, förberedelser, information, dialog, återkoppling och bekräftelse.

De olika stegen i processen

Så här kan man beskriva de olika stegen i en dialogprocess vid fysisk planering. Vilka steg som kan ingå, i vilken ordning de genomförs och hur de förhåller sig till processen att ta fram en översiktsplan, och fördjupning av en översiktsplan eller en detaljplan.

Figur 2. Tidslinje som visar förberedelser först, därefter information, därefter dialog, därefter återkoppling och sist bekräftelser. Hela tidslinjen benämns som planarbete. Där samrådsskede och granskning likställs med återkoppling och bekräftelse som steg i processen. Boverket.

[Process för översiktsplanering och strategisk miljöbedömning](#)

[Detaljplaneprocesserna](#)

Förberedelser

Klargör förutsättningarna och planera processen

- Sammanhang och bakgrund till dialogen
- Syftet med dialogen – vad kommunen vill uppnå med dialogen
- Hur mycket tid och resurser som behövs
- Hur tidplanen för dialogen behöver läggas upp i förhållande till planprocessen
- Vilka i den kommunala organisationen som behöver delta
- Hur mycket medborgarna ska involveras och i vilka skeden
- Hur resultatet från medborgardialogen ska tas om hand och dokumenteras

Analysera målgrupper och välj metoder och kanaler

- Ringa in vilka ni vill nå! (medborgargrupper, intresseorganisationer, nätverk) och vad som kan motivera dem att delta.
- Ta fram ett relevant underlag, till exempel statistik över befolkning, boendeformer och resvanor. Statistiken bör vara uppdelad efter kön där det är relevant.
- Tänk igenom vem som ska representera kommunen. Fel framtoning kan göra att medborgarna inte engagerar sig eller vill ta kontakt för diskussion.
- Ta fram förslag till lämpliga metoder och kanaler som passar för syftet och för olika målgrupper

Information

- Gå ut med en första information om den kommande medborgardialogen så snart som möjligt. Men inte för snart – du behöver vara väl förberedd inför det första mötet med medborgarna – se ovan under "Förberedelser".
- Bjud in representanter för alla berörda förvaltningar till det första informationstillfället.
- Utgå från målgruppsanalysen och de kanaler ni valt för att nå olika målgrupper. Det kan röra sig om facktidningar, anslagstavlor och webbsidor.
- Gå ut brett med en allmän inbjudan. Komplettera med riktade inbjudningar till vissa grupper, till exempel fastighetsägare, näringsidkare och andra som berörs av planeringen.
- Informera om vad resultatet från dialogerna ska användas till.
- Tala om vilka som har möjlighet att överklaga.
- Tala om hur lång planprocessen kan komma att bli. Annars riskerar ni att väcka falska förhoppningar om hur snabbt de som deltar kan förvänta sig ett resultat av dialogen.

Dialog

- Ha ett ärligt uppsåt med dialogen annars kan förtroendet urholkas och intresset för att delta i framtida dialoger minska. Det är viktigt att det finns en reell möjlighet för medborgarna att påverka. Se vidare: Delaktighetstrappan beskriver grad av inflytande.

- Se till att ha en bred och öppen dialog i ett tidigt skede, innan mentala och formella låsningar har uppstått. Det som kommer fram vid dialogen ska fungera som underlag för kommunens vägval i utvecklingen av den fysiska miljön.
- Ta med tjänstemän från de berörda förvaltningarna i dialogen för att kunna diskutera alla frågor som är relevanta för planeringen.
- Åskådliggör det underlag som ni eventuellt redan har tagit fram för planeringen. Tänk på att alla inte är bekväma med att läsa kartor eller ta till sig statistik.
- Välj en kommunikatör och processledare som kan förhålla sig neutral till de synpunkter som kommer upp i diskussionen.
- Välj en möteslokal i närområdet som är tillgänglig för personer med funktionsnedsättning.
- Välj en mötesplats som är ideologiskt och religiöst neutral.
- Ha gärna samma typ av möte vid flera tillfällen, eftersom människor har olika arbetstider.
- Se till att mötet inte krockar med religiösa högtider. På webben kan du söka efter olika kalendrar.
- Skicka vidare synpunkter som inte har med den fysiska planeringen att göra till den förvaltning inom kommunen som ska hantera frågan.
- Ha beredskap för att hantera eventuella konflikter.
- Klargör att det alltid är kommunen som är ansvarig för en detaljplan, inte den privata exploitören.

Praktiska tips inför dialogmöten

- Var tydlig med vem som ytterst ansvarar för inbjudan.
- Fundera över om det finns anledning att ha en extern mötesledare. Det kan behövas en professionell samtalsledare och det kan vara bra för balansen med en helt neutral person.
- Försök att ha två personer som mötesledare, gärna en kvinna och en man i olika åldrar.
- Gör gärna en riktad inbjudan till personer eller grupper som kan vara svåra att få med sig i dialogen.
- Tänk på att även personer med funktionsnedsättning ska kunna komma in i lokalen. De kan behöva särskild utrustning för att delta.

Praktiska tips vid skriftlig kommunikation

- Överväg i vilken form ni vill ha in synpunkterna.
- Utgå gärna från konkreta frågor som medborgarna känner sig berörda av.

Återkoppling

- Använd samrådsversionen av planen som återkoppling till dem som deltog i dialogen.
- Komplettera remissen med möten där ni går igenom vad som har kommit fram under samrådet.

Bekräftelse

Kommunen har skyldighet att hålla öppet för synpunkter fram till dess att granskningstiden är slut. Men kommunens planförslag ska vara så väl behandlat under samrådet att alla stora frågor ska vara avgjorda när det kommer till granskningen. Det är alltså inte fråga om dialog i detta skede.

- Använd granskningen som bekräftelse på den genomförda medborgardialogen.
- Komplettera granskningen med informationsmöten där ni går igenom vad som har kommit fram under hela medborgardialogen.

6 Metoder och kanaler

Här beskrivs några metoder för att möta medborgarna. Det finns fler och många av metoderna liknar varandra. Varje kommun utvecklar sina metoder utifrån resurser och behov.

Generella tips

Det finns ett antal generella tips som gäller vid alla typer av medborgardialog, vilken planprocess det än gäller. Till exempel är det bra att hålla mötet nära de som är berörda samt att du som mötesledare inte ser dialogen som kritik.

Se motstånd och kritik som bevis på engagemang

När ny bebyggelse planeras är det vanligt att planerna stöter på motstånd från närboende. Du som har bjudit in medborgarna till dialog kring en välbehövd utbyggnad kan känna dig frustrerad när det mest blir protester på mötet. Men invändningar och protester är inte bara hinder i planprocessen. De är också tecken på engagemang och kanske en möjlighet att genom dialog hitta alternativa lösningar.

Försök att fånga upp kommentarer även från dem som är positiva till en utveckling. Om reaktionerna mest är negativa kan man fråga vad de som bor där i stället skulle vilja se för lösning. Engagemang i ett område kan vändas till en positiv kraft.

Ett tips är också att inte inleda dialogen med ett förslag till utbyggnad utan i stället börja med en mer allmän fråga: Hur tycker ni att den här stadsdelen behöver utvecklas? Hur ska vi lösa behovet av nya bostäder för ungdomarna och för de äldre?

Lyssna på vad som sägs – inte hur det sägs

Människor kan ha svårt att uttrycka sig inför en större grupp. Effekten kan bli att sättet de uttrycker sig på upplevs som kantigt och aggressivt. Lyssna därför på vad som sägs, inte hur det sägs!

Många kommuner väljer att använda någon mötesmetod som bygger på gruppdiskussioner. Detta för att aktivera fler av mötesdeltagarna och komma bort från de traditionella stormötena, där medborgarna har en mer passiv roll.

Sök upp medborgarna i deras vardag

Sök gärna upp medborgarna i deras vardag. Det kan handla om att bjuda in till dialog i bostadsområdet, på torget, på arbetsplatsen, i skolan och på äldreboendet. Vid speciella evenemang är många människor i rörelse och det är ett bra tillfälle att nå ut brett.

Inkludera dem med funktionsnedsättning i dialogen

Möteslokalen och mötesformen ska vara tillgänglig för alla som vill delta, även de som har någon typ av funktionsnedsättning. En särskild checklista har tagits fram för detta och finns på webbplatsen för Myndigheten för delaktighet.

[Vägledning för en tillgänglig verksamhet \(på Myndigheten för delaktighets webbplats\)](#)

Det kan finnas tillfällen då det är svårt att träffas fysiskt och då kan videokonferenser, webbmöten och telefonmöten vara bra alternativ. Ta gärna kontakt med de lokala intresseorganisationerna inom funktionshinderrörelsen.

Sverige ska samråda med och aktivt involvera personer med funktionsnedsättning genom de organisationer som företräder dem.

Intresseorganisationer för personer med funktionshinder

Funktionshinderrörelsen omfattar en mängd olika organisationer och förbund.

Det finns också andra regionala och lokala samarbetsorgan kring funktionshinderfrågor och tillgänglighet.

Gå via skolan eller förskolan

Barnen är experter på sin egen miljö och har många tankar och idéer värda att ta till vara i den fysiska planeringen. Det visar erfarenheter från ett projekt som Trafikverket, Folkhälsomyndigheten och Boverket har arbetat med.

Involvera barn i planeringen

När barn får ett uppdrag som är på riktigt så höjs motivationen för barnen. Även ur skolans synvinkel är det sannolikt en vinst. Den fysiska planeringen kan komma in naturligt i ämnen som samhällskunskap, demokrati, bild och matematik. Genom att få barn och ungdomar att diskutera samhällsfrågor och bli lyssnade på utvecklas ett samhällsengagemang, som de förhoppningsvis tar med sig vidare genom livet.

Genom att involvera barnen i planeringen kan planen bli bättre förankrad inte bara hos barnen, utan även hos deras föräldrar och familjer. Metoder för barn och unga är också metoder som kan fungera bra på vuxna, mer sällan tvärtom.

När en plan ska tas fram, ställ tidigt frågan om projektet berör barn och unga. Fundera på hur tidplanen för projektet ser ut. Finns det utrymme för ett samarbete med barnen på skolan och i vilken omfattning? Ta kontakt

med rektor eller förskolechef på berörd skola eller förskola. Diskutera möjlig tidplan och lämpliga klasser och åldrar att samarbeta med.

Träffa berörda pedagoger. Försök att ge så tydlig bild som möjligt av vad barnen skulle kunna bidra med. Presentera exempel på olika sätt att arbeta och vilken typ av material som behövs. Diskutera möjlig tidplan och klargör hur mycket tid respektive part har möjlighet att lägga på samarbetet. Sträva efter att behålla lärarnas engagemang för mer än en enstaka planprocess. Flera kommuner har ett utvecklat samarbete med grundskola och gymnasium. Där har samhällsplanering blivit ett återkommande ämne.

För att barn och unga ska involveras i samhällsplaneringen på ett naturligt och rutinmässigt sätt krävs att planerarna har tillräcklig kunskap om och förståelse för barns rättigheter.

Nio goda råd inför mötet med barnen

- Förankra tidigt och tydligt med skolledning och lärare
- Visa på kopplingen mellan fysisk planering och läroplanen
- Var ute i god tid, tänk på att det är många nationella prov under vårterminen
- Se till att du själv får komma till skolan och presentera vad det är ni vill diskutera med barnen om
- Ge ett tydligt uppdrag till barnen
- Använd kartor och modeller som material
- Var beredd på att så snabbt som möjligt svara på frågor från skolan och barnen under projektiden
- Återkoppla resultatet till barnen och skolan!

Förslag på intervjufrågor till barn

- Brukar ni vara i området på fritiden och/eller skoltid? – Hur ofta?
- Vad gjorde ni senast i området?
- Vad gör ni för olika saker i området? Var är ni inte?
- Finns det platser dit ni aldrig går?
- Är det någon skillnad mellan sommar och vinter?
- Är det någon plats som ni gillar särskilt mycket?

- Var går ni över vägen till området?
- Var tycker ni att det är bäst att gå över vägen?
- Vet ni vad andra gör i området, till exempel föräldrar och barn?
- Finns det någon plats där ni inte känner er trygga?
- Var är det läskigt att vara?
- Har ni några idéer om hur området skulle kunna bli bättre?
- Vad vill ni att det ska finnas för olika saker i staden i framtiden?
- Vad vill ni ska hända på fritiden?
- Hur ska platser, parker, vattenområden, gator och byggnader se ut och fungera?

Gåturen och trygghetsvandringar

Gåturen kan användas i många olika situationer och den är lämplig att kombinera med andra dialog- och samverkansmetoder. Den kan fungera som en bra inledning till en längre dialogprocess.

Boverkets publikationer

[Trygghetsvandring - en vägledning](#)

[Trygghetsvandring - tankar på vägen](#)

Metoden i korthet

Metoden kan resultera i en mycket konkret inventering av ett områdes kvaliteter och brister. Börja med att gå ut själv först. Gör egna iakttagelser vid olika tidpunkter, i ljus och mörker. Vad gör människor på olika platser i området? Vilka fysiska och organisatoriska förutsättningar ger platsen/området för livet på platsen?

Genomför ett "vandrande samtal" med högst 20 personer. Stanna på ett antal strategiska punkter. Be deltagarna dela med sig av sina upplevelser och berättelser om vad som händer där vid olika tidpunkter.

Det kan vara intryck, känslor och iakttagelser av ljus, ljud, dofter eller en speciell stämning. Du får alldeles säkert berättelser om hur människor använder miljön och vilka konflikter som uppstår, vilka platser som är särskilt attraktiva och vilka som upplevs som mindre trevliga. Dokumentera genom att exempelvis spela in samtalet eller fotografera under gåturen.

Figur 3. Trygghetsvandring. Foto: Scandinav.

Trygghetsvandring i tre steg

Metoden för trygghetsvandring är väl etablerad. Gör den gärna i tre steg: förmöte, vandring och ett uppföljande möte. På vandringen är det en fördel om representanter från olika förvaltningar och fastighetsägare deltar för att ta hand om de frågor som uppkommer på vandringen.

Det första mötet kan bestå av en introduktion till ämnet trygghet och diskussion i smågrupper. Mötet avslutas med en sammanställning av de synpunkter som kommit upp under mötet, och den sammanställningen får ligga till grund för planeringen av själva trygghetsvandringen.

Det andra mötet är själva vandringen. För att nå bästa resultat bör man inte vara fler än 20 personer. Fundera på om det finns vinster med att dela in sig i grupper med bara kvinnor respektive män! Att röra sig i samma område men med enkönade grupper kan ge en tydligare bild av eventuella skillnader i hur man uppfattar sin omgivning. Tänk också på att samma plats kan upplevas olika på natten och på dagen, och olika vid olika tidpunkter på året.

Frågor att diskutera på vägen

- Hur ser området ut i sin helhet?
- Är belysningen på rätt plats och är den funktionell?
- Kan området skapa problem för personer med olika funktionsnedsättningar?
- Finns det trafikleder eller andra inslag i miljön som skapar barriärer?
- Behövs det fler bostäder och butiker, dagis, kulturscener, kolonilotter, arbetsplatser eller andra viktiga funktioner?

- Vilka gång- och cykelvägar är viktigast?
- Finns det alternativa vägar att välja på i dagsljus och mörker? Finns det naturliga mötesplatser? Vilka använder mötesplatserna? Vilka gör det inte?
- Är lekplatsen bra utformad? Är den tillgänglig för alla barn på gården?

Under det tredje mötet redovisar du som representant för kommunen vad ni planerar att göra med de synpunkter som kom fram under vandringen. Vilka synpunkter som kommer att leda till åtgärder och varför andra åtgärder inte kan prioriteras eller varför ni inte anser dem lämpliga att genomföra.

Metoden är framtagen av Göteborgs stad.

Cultural planning och konst som redskap

Cultural Planning är en metod som syftar till att stärka kommunens självbild. Det gör den genom att föra in kulturella perspektiv i samhällsplaneringen och att försöka fånga det som är unikt för en plats, "platsens själ".

Metoden i korthet

Metoden syftar till att ta fram en handlingsplan, som identifierar vad som krävs för att på lång sikt öka livskvaliteten för boende, besökare och yrkesverksamma.

Begreppet kulturella resurser är centralt i Cultural Planning. Det omfattar kultur i vid mening. Kulturella resurser inbegriper inte bara kultursektorn utan även kreativa näringar som till exempel arkitektur, design, reklam, film och foto, mode, turism och det immateriella kulturarvet såsom religion och traditioner.

Metoden brukar genomföras i nio steg

Steg 1: Förberedelser och förankring

Steg 2: Insamling av kunskap ("mapping"). För att göra kartläggningen kan man använda sig av följande frågor:

- Vilka erkända kulturella resurser finns i området?
- Vilka ännu inte erkända kulturella resurser finns i området?
- Vilka kulturella resurser kan komma att uppstå med rätt uppmuntran och planering?
- Till vilken nytta kan var och en av dessa resurser vara för individers och områdets utveckling?

Kombinera enkäter med workshoppar. Inventeringen kan göras genom: kartläggning av befintligt material, research, intervjuer och enkäter, fokusgrupper, SWOT-analys, möten och studiebesök.

Steg 3: Analys

Steg 4: Avstämning

Steg 5: Ta fram handlingsplan

Steg 6: Remissrunda

Steg 7: Slutarbete och analys

Steg 8: Lansering

Steg 9: Genomförande, uppföljning och utvärdering

Nå medborgarna genom konsten

Konst kan på olika sätt vara ett användbart redskap i dialogen med medborgare. Det konstnärliga uttrycket kan i sig vara en brygga till dem som bor och verkar på en plats. Att få ta del av konstnärligt arbete kan vara utgångspunkt för en dialog om den miljö man befinner sig i. I dialogen kan konstnären vara en neutral part mellan exempelvis medborgare och kommunala tjänstemän, vilket ofta gynnar dem som i vanliga fall inte brukar komma till tals.

Kartor för att synliggöra

Att låta deltagarna i en medborgardialog själva beskriva den fysiska miljön med hjälp av kartor kan ge en värdefull utgångspunkt för en diskussion om hur den miljön bör utvecklas.

Analysera den urbana miljön enligt Lynch

1960 lade stadsplaneraren Kevin Lynch fram en teori om hur människor upplever och förhåller sig till den byggda miljön. Teorin grundade sig på empiriska studier och beskriver hur människor skapar sig mentala kartor över den urbana miljön. I en medborgardialog skulle deltagarna kunna få rita upp en bild över samhällets struktur utifrån Lynchs begrepp.

Han utgår från följande formelement: landmärken (enstaka föremål i stadsbilden som utmärker sig, till exempel en kyrka), stråk (kan vara gator där människor förflyttar sig), knutpunkter (platser där människor och trafik möts, till exempel ett torg) och delare (kan utgöras av barriärer som branter och trafikleder) samt områden (som till exempel bostads- och verksamhetsområden som har likartad struktur).

Beroende på hur en person upplever en plats tar sig kartan olika uttryck och den visar på de begränsningar, möjligheter och upplevelser som

platsen innehåller för just den personen. Detta kan ge ett användbart underlag för den fortsatta dialogen. Metoden kan kombineras med exempelvis en SWOT-analys.

Kevin Lynch

Kevin Lynch (1918–1984, stadsplanerare och verksam i USA vid Massachusetts Institute of Technology (MIT). Hans mest berömda verk är "The Image of the City", 1960.

Ta reda på vad barn tycker – Barnkartor i GIS

Metoden "Barnkartor i GIS" har som syfte att fånga upp ungas upplevelser av och uppfattningar om miljön och notera vad de vill ändra på. Metoden används i skolan och resultatet visar barnens synpunkter på specifika platser mellan bostad och skola. Genom att använda Barnkartor i GIS lär sig barnen att använda och hitta digitala kartor och att uttrycka synpunkter i samhällsfrågor.

Metoden går ut på att olika upplevelser på platser markeras på en digital karta med ritverktyg. Samtidigt besvarar barnen en enkelt utformad enkät om platserna. Informationen från enkäten kopplas till kartan för lagring och bearbetning i GIS. Lärarna deltar också i undersökningen, för att komplettera barnens redovisning.

Det här planeringsunderlaget kan passa i olika skeden av planeringen. Metoden kan också vara en tillgång när det finns särskilda problem att lösa, som till exempel trafiksäkerhets- och trivsselfrågor.

Inför det digitala arbetet hålls ett förberedande möte om vad som kommer att hända. Då diskuteras också vad en karta är och barnen uppmuntras att börja tänka på platser och vägar som är viktiga för dem.

De digitala enkätfrågorna kan knyta an till ett särskilt tema. Metoden kan fördjupas med intervjuer eller vandringar i området. Att samtidigt fotografera ger bra dokumentation.

Det är viktigt att återkoppla till barnen, exempelvis i form av en rapport eller ett möte där man samtalar om resultaten.

Enkäter och intervjuer

Det finns olika sätt att undersöka vad medborgarna tycker. Exempelvis intervjuer i form av samtal eller att samla in skriftliga synpunkter med hjälp av enkäter.

Ställ frågor genom ett frågeformulär

Ett frågeformulär behöver utformas så att det är lättförståeligt, tilltalande och inte för omfattande. Här beskriver vi exempel på olika sätt att samla in skriftliga synpunkter från medborgarna.

För att kunna dra generella slutsatser behöver du göra en bortfallsanalys, det vill säga kontrollera så att inte de som inte har besvarat enkäten skiljer sig väsentligt från dem som svarat. Om du kan se att det är vissa grupper som inte har besvarat enkäten bör du försöka nå de grupperna på annat sätt.

Att få in synpunkter från människor med funktionsnedsättning kräver en annan typ av förberedelser och ofta andra metoder. När det gäller personer med synnedsättning kan frågorna i stället ställas vid en personlig intervju.

Kommunicera med vykort

Att dela ut frankerade vykort är ett enkelt sätt att få in synpunkter från medborgarna. Vykorten kan läggas ut på bibliotek och i andra offentliga miljöer. De kan ha korta, förtryckta frågor eller vara blanka för fria kommentarer.

Vykortet kan knytas till en utställning om ett visst utvecklingsområde i kommunen eller till resultat från en workshop. Man kan då be medborgarna kommentera just detta på vykorten.

Intervjua medborgarna

Intervjuer kan ge en bred förståelse för hur människor i olika åldrar uppfattar och använder sin närmiljö.

Forma intervjuerna som lätta samtal, till exempel berättarcafèer, där deltagarna kan berätta hur de upplever sin närmiljö. Intervjua gärna också nyckelpersoner som poliser, fritidsledare, socialtjänstanställda, brevbärare och vaktmästare som kan bidra med sitt perspektiv.

Säkerställ att du har en neutral inställning till den som intervjuas och till ämnet.

Förbered dig extra noga om du intervjuar personer med funktionsnedsättning, till exempel någon med nedsatt hörsel. Du kan behöva en speciell lokal med god akustik och hörselslinga.

Dialog via sociala medier

Väldigt många människor är i dag aktiva på sociala nätverk, till exempel Facebook. Att starta Facebook-grupper kring olika frågor kan vara en effektiv kanal för att nå ut.

De flesta kommuner finns på Facebook och en del använder Facebook i medborgardialogen. Det kan vara ett sätt att sprida inbjudningar till möten och andra aktiviteter under dialogen. Sociala medier kan också fungera som en kanal för att fånga upp och besvara frågor och kommentarer. Det gäller förstås då att ha resurser att ta hand om de frågor och synpunkter som kommer in den vägen.

Om ni efterlyser synpunkter via till exempel Facebook, så var tydlig med att det även går att lämna synpunkter skriftligen, via mejl eller vanligt brev.

Med webbsändning kan fler vara delaktiga

Webbsändning kan också vara ett alternativ för att nå ut till fler. Genom att sända ett dialogmöte på webben kan även de som inte har tid eller möjlighet att ta sig till möteslokalen delta. Känslan av delaktighet kan ökas genom att samtidigt ge möjlighet för intresserade att ställa frågor och kommentera via Facebook eller andra sociala medier under mötets gång.

Var försiktig med personuppgifter på nätet

Det kan vara känsligt, med hänsyn till dataskyddsförordningen, GDPR, att använda sociala medier för det formella samrådet kring en plan. Planförslag innehåller ibland personuppgifter, till exempel utdrag ur fastighetsregistret. Ta i så fall bort dessa uppgifter innan ni lägger ut förslaget på nätet.

Om GDPR

Allt fler kommuner, myndigheter och företag använder sig av Facebook, Twitter, bloggar och andra typer av sociala medier som kommunikationskanaler.

Från den 25 maj 2018 börjar EU:s dataskyddsförordning att tillämpas. Det är ett gemensamt regelverk för hela EU som kallas GDPR (General Data Protection Regulation). GDPR ersätter personuppgiftslagen (PUL).

Förordningen är till för att stärka skyddet för privatpersoner när personuppgifter behandlas. All behandling av personuppgifter måste uppfylla de grundläggande krav som anges i GDPR. Kraven innebär bland annat att personuppgifter bara får samlas in för berättigade ändamål som inte är alltför allmänt hållna och att mängden uppgifter ska begränsas till vad som är nödvändigt för ändamålen. Uppgifterna får inte senare behandlas på ett sätt som är oförenligt med dessa ändamål och inte heller sparas längre än nödvändigt. Den som behandlar personuppgifter ska kunna visa att kraven följs.

Checklista om sociala medier från SKR

Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) har tagit fram ett förslag till en checklista för kommuner som vill använda sociala medier i sin kommunikation med medborgarna. Där finns också ett PM om de juridiska frågorna.

I SKR:s juridiska PM står bland annat att alla inlägg som publiceras via sociala medier är att betrakta som "allmän handling", och att de därmed ska kunna tas fram på begäran. Men ni behöver inte diarieföra allt material. SKR bedömer att så länge det inte rör sig om handlingar som omfattas av sekretess behöver de inte registreras. Då räcker det att de inlägg som görs på kommunens egen webbplats struktureras på ett sådant sätt på webbplatsen att de är lätt sökbara.

Bilaga 1 – Utdrag ur författningar

I bilagan finns utdrag från de författningar som gällde när vägledningen publicerades som pdf.

Utdrag ur plan- och bygglagen (2010:900)

2 kap. 3 §

Planläggning enligt denna lag ska med hänsyn till natur- och kulturvärden, miljö- och klimataspekter samt mellankommunala och regionala förhållanden främja

1. en ändamålsenlig struktur och en estetiskt tilltalande utformning av bebyggelse, grönområden och kommunikationsleder,
2. en från social synpunkt god livsmiljö som är tillgänglig och användbar för alla samhällsgrupper,
3. en långsiktigt god hushållning med mark, vatten, energi och råvaror samt goda miljöförhållanden i övrigt,
4. en god ekonomisk tillväxt och en effektiv konkurrens, och
5. bostadsbyggande och utveckling av bostadsbeståndet.

Även i andra ärenden enligt denna lag ska hänsyn tas till de intressen som anges i första stycket 1-5.

Den kommunala handlingsplanen för bostadsförsörjningen enligt lagen (2000:1383) om kommunernas bostadsförsörjningsansvar ska vara vägledande vid tillämpningen av första stycket 5.

Lag (2025:71).

3 kap. 9 §

Inom ramen för samrådet enligt 8 § ska kommunen undersöka om genomförandet av översiktsplanen kan antas medföra en betydande miljöpåverkan. Undersökningen ska ske på det sätt som anges i 6 kap. 6 § miljöbalken och föreskrifter som regeringen har meddelat i anslutning till den bestämmelsen.

Kommunen ska efter undersökningen avgöra frågan i ett särskilt beslut på det sätt och med det innehåll som anges i 6 kap. 7 § första och andra styckena miljöbalken.

Kraven enligt första och andra styckena gäller inte om frågan om betydande miljöpåverkan redan är avgjord i föreskrifter som regeringen har meddelat med stöd av 6 kap. 4 § miljöbalken. *Lag (2020:76).*

5 kap. 11 §

I arbetet med att ta fram ett program enligt 10 § eller ett förslag till en detaljplan ska kommunen samråda med

1. länsstyrelsen, lantmäterimyndigheten och de kommuner som berörs,
2. de kända sakägarna och de kända bostadsrättshavare, hyresgäster och boende som berörs,
3. de kända organisationer av hyresgäster som har avtal om förhandlingsordning för en berörd fastighet eller, om någon förhandlingsordning inte gäller, som är anslutna till en riksorganisation inom vars verksamhetsområde en berörd fastighet är belägen, och
4. de myndigheter, sammanslutningar och enskilda i övrigt som har ett väsentligt intresse av förslaget.

Kommunen behöver dock inte samråda med bostadsrättshavare, hyresgäster, boende eller organisationer av hyresgäster, om det är uppenbart att förslaget saknar betydelse för dem.

För samråd enligt första stycket 2-4 är det tillräckligt att kommunen ger tillfälle till samråd. *Lag (2020:76)*.

5 kap. 12 §

Samrådet ska syfta till att få fram ett så bra beslutsunderlag som möjligt och att ge möjlighet till insyn och påverkan.

Utdrag ur kommunallagen (2017:725)

1 kap. 5 §

Medlem av en kommun är den som är folkbokförd i kommunen, äger fast egendom i kommunen eller ska betala kommunalskatt där.

Medlem av en kommun är också en medborgare i någon av Europeiska unionens medlemsstater (unionsmedborgare) som är bosatt i kommunen men som, enligt 5 § andra stycket folkbokföringslagen (1991:481), inte ska folkbokföras där.

Utdrag ur lagen (2000:1383) om kommunernas bostadsförsörjningsansvar

4 §

I 2 kap. 3 § tredje stycket plan- och bygglagen (2010:900) finns en bestämmelse om att kommunens handlingsplan för bostadsförsörjningen ska vara vägledande för kommunens planläggning i fråga om bostadsbyggande och utveckling av bostadsbeståndet. *Lag (2025:70)*.

Boverket

Box 534, 371 23 Karlskrona
Telefon: 0455-35 30 00
Webbplats: www.boverket.se